

Goed IDEE

IDEE VAN:

Jack Chen en
Dennis Schuivens

ACTIVITEIT:

aanraking en
geluiden

DOELGROEP:

bewoners
zorginstellingen

AANTAL:

van twee tot
grote gezelschappen

De CRDL nodigt mensen uit elkaar aan te raken.

Bij elke aanraking is een ander geluid

Een houten ei waar geluid uit komt bij aanraking

Het lijkt een houten ei, maar het is veel meer dan dat. De CRDL is een instrument dat geluid maakt als de mensen die erbij zitten elkaar aanraken. Hiermee willen ontwerpers Jack Chen en Dennis Schuivens het contact tussen mensen met dementie en hun familieleden bevorderen. De uitvinding leverde ze de Nationale ZorgInnovatieprijs 2018 op.

Eén hand ligt op het eivormige, houten instrument. Met de andere hand drukt ze zachtjes op de onderarm van de vrouw tegenover haar. Er komt een lage toon uit de CDRL. Als ze over de bovenarm wrijft wordt het geluid harder. Allebei schieten ze in de lach als ze op het puntje van de neus drukt en prompt het geluid van een kakelende kip is te horen, of een knorrend varken als ze de arm masseert. Zachtjes, harder, wrijven, tokkelen, masseren of kloppen. Iedere vorm van aanraking roept een ander geluid op uit het houten ei.

Hoogstandje

Ogenscheinlijk ziet het instrument er eenvoudig uit, want er zijn geen knoppen, snoeren en stekkers. Maar schijn bedriegt, want in het binnenste van het houten ei schuilt een geraffineerd technisch hoogstandje. Ontwerpers Dennis Schuivens en Jack Chen hebben langdurig onderzoek gedaan. Ze wilden weten wat er gebeurt als je dementie hebt en welke zintuigen het beste blijven functioneren. Om daar achter te komen liepen ze stage op

een woongroep met mensen die lijden aan dementie in een zorginstelling in Haarlem. Ze zagen dat er weinig interactie was tussen bewoners en bezoek. 'Sommige familieleden gaven aan tegen het bezoek op te zien, omdat ze niet wisten wat ze moesten doen', zegt Dennis. 'Ze kwamen moeilijk tot een gesprek, omdat woorden ontbraken.'

Aangezien de tastzin en het muzikale geheugen het langst intact blijven, werd dit de basis voor hun ontwerp met als doel verbinding leggen tussen mensen met dementie en hun familieleden.

Geluiden

De CRDL reageert op de intensiteit en de frequentie van de aanraking. Standaard zijn er 25 geluiden in geprogrammeerd. Het ruisen van de zee, het gezang van vogels en het tjirpen van krekels, maar ook geluiden uit de stad; een oude tram, een fietsbel en een kerkklok. Verder staan geluiden uit het dagelijkse leven (fluitketel, koffiekopjes) en klanken van muziekinstrumenten in het programma.

te horen.

Zo wordt op een speelse manier contact gemaakt.

Omdat het muzikaal of auditief geheugen het langst intact blijft, herkennen mensen veel van deze geluiden. Het instrument kan bovendien voorzien worden van geluiden en muziek die passen bij de persoonlijke geschiedenis van de gebruiker. Dennis: 'Er zit een SD-kaartje in dat via een verborgen klepje aan de zijkant van het instrument eruit te halen is. Daarop kunnen gebruikers geluiden toevoegen via een computer. Voor iemand die altijd piano heeft gespeeld kunnen favoriete muziekstukken worden toegevoegd. Bij iemand die op de boerderij is opgegroeid roepen dierengeluiden weer meer herinneringen op.'

Weinig aanraking

Tijdens hun onderzoek in het verzorgingshuis viel Jack en Dennis op hoe weinig bewoners aangeraakt worden. 'Door hun dementie kunnen ze moeilijk communiceren waardoor ze in een isolement raken', zegt Dennis. 'Wat overblijft zijn de zintuiglijke ervaringen. Maar in de zorg ligt fysiek contact gevoelig en is het niet gebruikelijke dat verzorgenden bewoners zomaar aanraken. En het is juist de arm op de schouder of de hand op een wang die voor troost en verbondenheid zorgt.'

Met deze behoefte en de gevoeligheid van aanraking in de zorg hebben ze rekening gehouden in hun ontwerp. 'Door de vorm, de vriendelijkheid en de mogelijkheden van het instrument is het maken van contact meer een spel. Bovendien is het gebruik wederkerig. Het nodigt ook de persoon met dementie uit om de ander aan te raken en invloed te hebben op het ontstaan van geluiden. Het verloren contact kan weer worden hersteld', aldus Dennis. De CRDL kan gebruikt worden in een-op-een contact, maar ook in een groep. Het is mogelijk om hem met meerdere mensen tegelijk te gebruiken, omdat het geluid tot stand komt wanneer mensen een hand op het instrument leggen en met de andere hand contact met elkaar leggen. 'We hebben hem een keer gebruikt in een groep van meer dan tweehonderd mensen tegelijk.'

Zelfstandig

In Nederland zijn momenteel al 350 CRDL's in gebruik. Als het aan Dennis en Jack ligt, pronkt het instrument straks in iedere huiskamer van een zorginstelling, en ook bij nog thuis wonende dementerenden. 'Er zijn 240.000 mensen met dementie; daarvan woont een groot aantal zelfstandig. Het zou mooi zijn als deze mensen ook van de CRDL kunnen genieten, daarom starten we in dit najaar met een pilot-project.'

Ook mensen met een verstandelijke beperking, kinderen met autisme, blinden en slechtzienden kunnen volgen

Het instrument reageert op de intensiteit en de frequentie van de aanraking

hen baat hebben bij de CRDL. 'Verpleeghuizen gebruiken de CRDL onder andere om onrustige bewoners te kalmeren. We hebben ook gehoord dat familieleden door dit instrument weer vaker bij hun vader of moeder op bezoek gaan.'

Dennis benadrukt dat het geen therapeutisch middel is. 'Het geneest of vermindert de ziekte niet, maar draagt wel bij aan het sociale welbevinden en het verbetert het contact.'

Als prijs ontvangen de ontwerpers een bedrag van 10.000 euro voor verdere ontwikkeling. Zij zijn dankbaar met de prijs, maar blijer zijn ze met de 'aandacht voor aandacht'. 'We hopen dat de CRDL het contact bevordert tussen mensen met dementie en hun familieleden. Dat is uiteindelijk onze missie.' ■

Tekst Christel Bos | Foto's Sander Nieuwenhuys/CRDLT

